

PETER K. WESTERGAARD

GEORGES BATAILLE

Hulen, offeret og maleriet

AALBORG UNIVERSITETSFORLAG

GEORGES BATAILLE
Hulen, offeret og maleriet
Af Peter K. Westergaard

1. udgave, 1. oplag

© Forfatteren og Aalborg Universitetsforlag, 2021

Grafisk tilrettelæggelse af indhold og omslag: Tina Nielsen / Toptryk Grafisk ApS
Trykt hos Toptryk Grafisk ApS, 2021

Bogens forside: Joan Miró (1893-1983): *La Mesure du Temp* [*Tidens udstrækning*]
(1960) (20 cm x 16 cm), Maeght éditeur, Paris.

Kreditering Joan Miró:
© Successió Miró/VISDA 2021

ISBN: 978-87-7210-742-4

Udgivet af Aalborg Universitetsforlag | forlag.aau.dk

Udgivet med støtte fra Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier,
Københavns Universitet.

**PEER
REVIEWED**

Alle rettigheder forbeholdes. Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af eller kopiering fra denne bog eller dele heraf er kun tilladt i overensstemmelse med overenskomst mellem Undervisningsministeriet og Copydan. Enhver anden udnyttelse er uden forlagets skriftlige samtykke forbudt ifølge gældende dansk lov om ophavsret. Undtaget herfra er korte uddrag til brug i anmeldelser.

”Mennesket er en flue bag et vindue, og den tid det bruger på at brydes mod vinduet, er den mest menneskelige, da den tid er den mest oprørske.”

Georges Bataille

”... det, der tæller, er ikke længere udsagnet om vinden, men
vinden selv ...”

Til Lene

Indhold

Forord	7
Tanken	9
Hulen	30
Offeret	54
Maleriet	94
Døden	121
Litteratur, forkortelser og anmærkninger	128

Forord

Den franske bibliotekar, litterat og filosof Georges Batailles tænkning er omgærdet med misforståelser, fordomme og myter. Denne bog undersøger et emne i hans sene tænkning. En behandling der samtidig udgør en indføring i centrale dele i Batailles særegne og vanskelige *œuvre*. Bataille er filosofernes filosof. En afgørende og indflydelsesrig, men diskret figur i fransk tænkning. En sen aften danser han overspændt med Jean Paul Sartre, han er ven af Walter Benjamin og sikrer hans manuskripter for eftertiden og diskuterer en tidlig morgen med Alfred J. Ayer om, hvorvidt ”Solen eksisterede før mennesket”. Batailles tænkning har aldrig været modefilosofi og bliver det formentlig aldrig. Men den udgør en tilskyndelse til egen tænkning. Meningerne om Bataille er mange og delte.

Denne bog har flere anledninger. Faglige såvel som biografiske. Og den hviler på flere sammentræf. Det er fristende, men en overdrivelse at påstå, at bogen hviler på det Bataille kalder ”tilfældet” eller ”chancen”. Bogen skyldes primært mit arbejde med Friedrich Nietzsches sene tænkning, her især med Nietzsches *Om moralens genealogi* og det såkaldte *Lenzerheide-notat*. Nietzsche bedriver som Bataille universalhistorie, og begge advokerer for en ekstatiske livsform. Bataille er som Nietzsche optaget af de afgørende begivenheder og brud i menneskets lange historie. Begge er omvæltningstænkere. Bataille har læst og skrevet om Nietzsche. En anden udslagsgivende anledning er mit arbejde med Ludwig Wittgensteins *Bemærkninger om Frazers ”Den gyldne gren”*. Wittgenstein og Bataille gør front mod James G. Frazers forenkede beskrivelse af magi og religion. Begge fastholder religions ikke-diskursive og ikke-utilitaristiske træk. Batailles behandlinger af forhistorisk religion og det hellige kaster nyt lys over Wittgensteins bemærkninger. En udredning og præcisering af denne iagttagelse må dog vente til en anden gang, selv om Batailles bestemmelse af religion præsenteres i det følgende. Hvad angår bogens biografiske anledning vil jeg blot anføre, at Batailles vilje til at konfrontere og evne til at registrere nuancer og sammenhænge i vor affekters grammatik rummer flere indsigter. Jeg behøver ikke at fremhæve, at Batailles beskrivelser af menneskets vilkår og længsler, arbejde og ødslen, øjeblikket og døden giver anledning til selvbesindelse.

Under arbejdet med denne bog har jeg således også måtte sande, at når man skriver *om* Bataille, skriver man samtidig *med* og *op imod* Bataille. Han er pågående. Bataille appellerer til læserens egne oplevelser og søger at bringe læserens egen indre erfaring i spil. Ethvert arbejde, der tager Batailles tænkning alvorligt, rummer derfor en anspændelse eller ligefrem et træk af nødværge. At det ikke altid er lykkedes mig at gøre mig fri af Batailles skrift og stemmeføring, er jeg mig pinligt bevidst.

Jeg har forsøgt at skrive en indføring i Batailles sene tænkning, men vel at mærke en indføring, hvis omdrejningspunkt er tre centrale universalhistoriske brudstykker i Batailles *œuvre*. Bogen er anlagt som en henvisende gestus til Batailles egne bøger. Betragt disse sider som oplysende, som en stige du må kaste bort, efter at du er steget op ad den.

København 2021 – Peter K. Westergaard